

ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ (Α' ΤΟΜΟΣ)

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Κοινωνική Ψυχολογία και Ιδεολογία

Η ιδεολογία είναι το αντίθετο της επιστήμης.

Μετατρέπει την παραγωγή νέας γνώσης σε ενίσχυση υπαρχόντων ιδεολογημάτων ή/ και ιδεοληψιών.

Ταύτιση του ιδεολογικού λόγου με τον αναπαραστασιακό.

Η Κοινωνική Ψυχολογία μελετά τη σχέση ανάμεσα στις κοινωνικές αναπαραστάσεις και την ιδεολογία.

Επιστήμη: αγγίζει μια παγκόσμια αλήθεια.

Ιδεολογία: υπάρχουν πολλές ιδεολογίες, αντιτίθεται η μία στην άλλη, αλλάζουν και μετατρέπονται, συνδέονται με το βίωμα και την ιστορία. Όσο η επιστήμη δεν θα ολοκληρώνεται, δηλαδή ποτέ, θα υπάρχουν ιδεολογίες.

Τι είναι η ιδεολογία:

- De Tracy: επιστημονική μελέτη των ιδεών και των αισθήσεων.
- Cabanis: μελέτη του τρόπου που επικοινωνούμε με τον εξωτερικό κόσμο.
- Ο ορθολογισμός της επιστήμης της ιδεολογίας έρχεται αντιμέτωπος με τον ανορθολογισμό της παραδοσιακής εξουσίας.
- Αντιμετώπιση των βασικών αρχών της Γαλλικής Επανάστασης από τους «Ιδεολόγους»:
- Ελευθερία: δύναμη εκπλήρωσης των επιθυμιών και συμπεριφορά με βάση τη βούληση. Έκφραση της βούλησης του ατόμου. Για τους Ιδεολόγους, τα αληθινά αίτια των ενεργειών

μας δεν είναι η βούληση, αλλά ορισμένες σωματικές κινήσεις, οι ασυνείδητες κινήσεις που δημιουργούν τη βούληση.

- **Ισότητα:** υπάρχουν ανισότητες που οφείλονται στην επίδραση του περιβάλλοντος. Για τους Ιδεολόγους, υπάρχουν ανισότητες σε επίπεδο νόησης και νοητικών δεξιοτήτων, που είναι έμφυτες και εξαρτώνται από τη φύση, ενώ ξεπερνούν τον διατομικό χαρακτήρα και αφορούν ευρέα σύνολα ατόμων. Η εκπαίδευση λαμβάνει υπόψη τις ανισότητες και προσαρμόζεται σε αυτές, με στόχο τη μείωση ή την εδραίωσή τους. Βάση για βιολογικό αναγωγισμό και επικείμενο ρεύμα ρατσισμού.
- **Αδελφούνη:** οι Ιδεολόγοι παραδέχονται την αναγκαιότητά της, κυρίως λόγω της εφαρμογής της στις ανθρώπινες σχέσεις. Ο de Tracy εξετάζει τη σχέση ψυχολογίας και οικονομίας. Οι οικονομικά ασθενέστερες τάξεις βγαίνουν χαμένες από κάθε είδους οικονομική συναλλαγή. Η ανισότητα αυτή είναι φυσιολογική και αναπόφευκτη.
- **Αναγνώριση από τους Ιδεολόγους** ότι είναι λανθασμένη η θεώρηση ότι το άθροισμα των ατομικών συμφερόντων ενός συνόλου ταυτίζεται με το συμφέρον του συνόλου αυτού. Αν η συλλογική δράση επιφέρει μεγαλύτερα κέρδη, το να υπηρετεί κάποιος το ατομικό του συμφέρον μπορεί τελικά να αποβεί σε βάρος του. Σε μια διχασμένη κοινωνία, η δύναμη των ασθενέστερων βρίσκεται στην ένωσή τους και στο ξεκίνημα μιας συλλογικής δράσης.
- Παρά τις αρχές του ατομικισμού και της ατομικής ψυχολογίας, η επιστήμη της ιδεολογίας ανακαλύπτει την ισχύ της συλλογικής δράσης και τη σημασία μιας ομαδικής, κοινωνικής ψυχολογίας.

Πώς ορίζεται η ιδεολογία;

- Μορφή ψευδούς συνείδησης, μια διαδικασία αντιστροφής της πραγματικότητας.

- Σύμπλεγμα ιδεών ή αναπαραστάσεων για ερμηνεία του κόσμου ή των καταστάσεων, που αντιπροσωπεύει την απόλυτη αλήθεια.
- Θεωρίες που χρησιμοποιούν οι κοινωνικές τάξεις για να στηρίξουν τους κοινωνικούς αγώνες.
- Σύστημα αναπαραστάσεων που υπάρχει και παίζει ιστορικό ρόλο σε μια συγκεκριμένη κοινωνία.
- Αναμειγνύει τις αξιολογικές εκτιμήσεις με τις αντικειμενικές περιγραφές.
- Παρέκκλιση από την επιστημονική αντικειμενικότητα- χάσμα ανάμεσα σε δοξασίες και επιστημονικά αποδείξιμες πρότασεις.
- Σύστημα κοινωνικών στάσεων.
- Σύστημα αναπαραστάσεων και στάσεων, έτοιμων ιδεών, σχετικής συνοχής.
- Ένα κλειστό, μη διαψεύσιμο σύστημα πρόσληψης, ερμηνείας και παραγωγής της πραγματικότητας.
- Μηχανισμοί λειτουργίας ιδεολογίας: εκλογίκευση (τα άτομα δικαιολογούν τις συμπεριφορές που τους επιβάλλονται από την κοινωνική θέση) και ανοσοποίηση (το άτομο απορρίπτει κάθε πληροφορία ικανή να διαψεύσει τις αλήθειες του ιδεολογικού συστήματος που έχει προσχωρήσει).